

Aceasta este faima lui « Potocki cel vestit », devenit cunoscut în Moldova și intrat în stihuri. De aceste întâmplări și aventuri a luat cunoștință direct Miron Costin, care se găsea la studii în Polonia și care în 1651 participă personal la luptele duse de armata polonă împotriva cazacilor, la Beresteczko, după cum mărturisește singur în cronica sa: « cărora oști (căzăcești) craiul leșesc Cazimir le-au ieșit înaintea la un tirgușor anume Berestecico, cale de a treia zi de la Cameniță în sus, cu 40 000 de oaste leșească, în care oaste m-am prilejit și eu »¹⁷. De altfel, în cronica lui Miron Costin se găsesc bogate știri despre aceste evenimente și despre răscoalele cazacilor, știri mai bogate chiar decât în cronicile polone ale timpului. El vorbește pe larg de răscoalele poporului ucrainean, de căderea în robie a hatmanilor poloni Potocki și Kalinowski după lupta de la Korsun: « Hatmanii amândoi au căzut la robie [...] S-au cutremurat toate țările acestea prin prejur de năpraznica turburare a crăiei leșești »¹⁸. Când în 1653 Gheorghe Ștefan i-a luat tronul lui Vasile Lupu, acesta a trimis după ajutor la Piotr Potocki pe Miron Costin: « La leși m-au trimis pe mine, la starostele de Cameniță, la Pătru Potoțchii, feciorul hatmanului Potoțchii, la ieșitul căruia den robia Crimului mare agiutoriu îi dideasă Vasile Vodă cu boierii săi »¹⁹.

Amarul înstrăinării l-a înțeles singur Miron Costin din drama familiei sale, de aceea consemnează de mai multe ori, « robia » lui Potocki. Tatăl său, Iancu Costin, hatman și el, cunoscuse cu întreaga sa familie, pribegia Poloniei, unde se și stinsese, numai fiii săi apucând să se mai întoarcă în țară. Mai târziu, în 1684, Miron Costin însuși este luat prizonier de Petriceicu Vodă și trimis în Polonia împreună cu Duca Vodă²⁰, rămânând aici până în 1686. Captivii au intrat în seama hatmanului Andrei Potocki, care, negreșit, se va fi purtat bine cu Miron Costin, cunoscut familiei sale.

În asemenea împrejurări, nu este exclus ca stihurile din manuscrisul 1163 să fie datorate, la origine, lui Miron Costin. Această ipoteză se bazează pe o serie de argumente. În primul rând, după cum s-a văzut mai sus, M. Costin este personalitatea care a cunoscut direct evenimentele amintite și care în cronica sa vorbește cu insistență de « robia » lui Potocki. Nu este de presupus că figura hatmanului Potocki a putut să trezească interes mai târziu, sub pana altui cărturar. Potocki a intrat repede în negură după aceea. În al doilea rând, Miron Costin este singurul dintre intelectualii vremii, care s-a preocupat în mod special de versificație și a introdus în versificație teme laice. (Dosoftei a fost preocupat de temele religioase.) M. Costin a scris poemul *Viața lumii*, *Stihurile împotriva zavistiei*, *Stihurile despre originea poporului român*, *Apostrof*, apoi frumosul poem în limba polonă *Historia polskimi rytmami* (Istorie în versuri polone). E o stăruință neîntinată la altcineva. În al treilea rând, după cum vom mai vedea, imagini și idei din *Stihurile omului strein* se regăsesc în poemul *Viața lumii*. E o tematică cu strânse corelații. În al patrulea rând, tehnica versificației corespunde cu teoria făcută de M. Costin în prefață la poemul *Viața lumii*. Între altele, M. Costin vorbește de contracția unor vocale în pronunție (fără a fi nevoie de notarea acestui lucru în scris), contracție necesară pentru păstrarea ritmului și numărului de silabe. Acest fapt se verifică

¹⁷ Miron Costin, *Opere*, ed. P. P. Panaitescu, București, 1958, p. 134.

¹⁸ Miron Costin, *Opere*, p. 130.

¹⁹ *Ibidem*, p. 142.

²⁰ Miron Costin a oscilat în ce privește politica.